

Primátor ocenil 14 Bratislavčanov

16. októbra sa v Zrkadlovej sieni Primaciálneho paláca uskutočnil 8. ročník slávnostného odovzdávania cien Senior roka 2018. Za mimoriadny prínos pre hlavné mesto ocenil primátor Ivo Nesrovnal 14 Bratislavčanov.

„Každý, kto zažil, ako chutí samota, vie, aké jedôležité nezostávať sám, zostať

užitočným pre seba aj pre druhých. Ocenení seniori svojím príkladom ukazujú, že solidarita a priateľstvo zostávajú v Bratislave základnými spoločenskými hodnotami,“ uviedol primátor.

Ocenenie si prevzal aj novomestský obyvateľ profesor h. c. PhDr. **Anton Uherík**, DrSc., ktorý štyridsať rokov pôsobil v Slovenskej akadémii vied. Jeho život a prácu vám priblížime v nadväzujúcom rozhovore. Herec a recitátor **Juraj Sarvaš** síce nie je priamo Novomešťan, no naši čitatelia ho dobre poznajú. Je tvorcom výnimočných poetických večerov pri sviečkach, ktoré v Dome kultúry na Kramároch režíroval viac než 160-krát.

K ďalším laureátom ceny patria hlavná rozhodkyňa a kontrolórka na najvyšších krasokorčuľarských súťažiach Felicitas Babušiková, skladateľ a hudobný redaktor Pavol Zelenay, jedna z prvých televíznych hlásateľiek Dana Herrmannová, uznávaný odborník v oblasti medicíny a záchranárstva Viliam Dobiáš, architekt Ferdinand Milučký, meteorológ Jozef Ilko, prekladateľka Marta Ličková, za-

Anton Uherík preberá ocenenie z rúk primátora Iva Nesrovnala.

Snímka Marek Velček

kladateľ Národného bridžového centra Ivan Tatranský, predsedníčka SZČK Ružena Borzová, koncertná majsterka a pedagogička Gréta Hrdá, speváčka OZ Petržalčanka Oľga Rapavá a športový novinár Peter Buček.

Všetkým oceneným srdečne gratulujeme!

Jana Škutková

Snímka Jana Škutková

Mnohoraké záujmy Seniora roka 2018

Rozsah titulov prof. h. c. PhDr. Antona Uheríka, DrSc., napovedá, že ide o vedca s významným prínosom nielen pre Slovensko. Vyučoval na troch vysokých školách, publikoval viac než 200 vedeckých štúdií, vydal štrnásť kníh a pätnásť pripravuje do tlače. Získal Medailu SAV za dlhoročnú vedeckú prácu, Plaketu Ľudovíta Štúra za zásluhy v spoločenských vedách a mnohé ďalšie ocenenia. Aj v úctyhodnom veku 88 rokov sa s entuziazmom venuje literárnej činnosti, výtvarnému umeniu i publicistike.

Pán profesor, porozprávajte sa najprv o vašom vedeckom pôsobení.

Štúdium psychológie a filozofie na Univerzite Komenského som ukončil v roku 1954 a až do odchodu do dôchodku som pracoval v Ústave experimentálnej psychológie Slovenskej akadémie vied. Zau-

jímalo ma široké spektrum oblastí. Maturoval som na strednej elektrotechnickej škole, preto som mal blízko i k technike. Už v prvých rokoch sme spolu s kolegom Vladimírom Valterom začali skúmať „elektrokožný jav“. Človek reaguje na zmenené podmienky tým, že sa mení odpor (vodi-

vosť) jeho kože. Po jedenástich rokoch výskumu som vydal knihu Bioelektrická aktivita kože, kde som ako prvý na svete komplexne spracoval tento jav. Na konkrétnych výskumoch som demonštroval užitočnosť elektrokožného javu pri sledovaní základných nervových procesov. Tie

podmieňujú dynamiku zložitých psychických funkcií a dovoľujú bližšie ich analyzovať. Kniha zaujala odborníkov v cudzine. Pozvali ma ako hosťujúceho profesora na kanadskú univerzitu do Waterloo, kde som za svoje pôsobenie získal titul profesor honoris causa.

V roku 1970 ste založili prvé a jediné pracovisko psychofyziológie u nás. Táto vedná disciplína skúma vzťahy medzi ľudským mozgom a psychikou a hľadá odpoveď na otázku, či a ako sa prebiehajúce psychické procesy odrážajú v oblasti fyziologickej, čiže v mozgu. Aké boli vaše závery?

Predovšetkým treba povedať, že toto prepojenie funguje veľmi komplikovane. Psychické vnímanie, pozornosť, myslenie – to všetko sa deje v neregistrovateľných časových dimenziách. Nie je tu priama závislosť a nie všetko sa v činnosti mozgu odrazí. Ani cez elektrickú aktivitu mozgu, ktorú dokážeme zmerať elektroencefalografom, nie je možné vidieť do ľudskej psychiky. My nevieme doteraz určiť, kde táto aktivita v mozgu vzniká!

Z tohto zistenia vyplývajú veľmi závažné skutočnosti. Vrátil som sa k nim v neskorších rokoch, keď som napísal knihu Detektor lži neexistuje. Polygraf, ktorý je ľudovo nazývaný detektorom lži, sa v kriminalistike používa desiatky rokov. Dodnes sú ním vyšetřovaní policajti, má ho vo svojej výbave aj Národný bezpečnostný úrad. Jeho použitie je však manipuláciou s človekom, výsledky takéhoto vyšetřenia nesmie súd akceptovať! Svoju knihu som daroval všetkým poslancom Národnej rady, sudcom Najvyššieho súdu, prezidentovi aj generálnemu prokurátorovi. Verím, že zvíťazí vedecký prístup a od podobných previerok sa upustí, no uvidíme, čo prinesie vývoj. Podobne ani psychodiagnostické testy osobnosti nie sú vedecky podložené, a preto nemôžu byť relevantné. Nepáči sa mi, akým smerom sa dnes psychológia uberá, prestala sa opierať o vedecké skúmanie a experimenty, pracuje na špekulatívnych riešeniach problémov.

O regulačných a kompenzačných vlastnostiach človeka som napísal svoju druhú knihu Psychofyziológické vlastnosti človeka. Pracoval som na nej 14 rokov, obsahuje okolo 1 000 citácií. Túto svoju prácu som obhájil pred odbornou komisiou a získal som za ňu najvyššiu vedeckú hodnotu doktor vied.

Spolupracovali slovenské vedecké pracoviská so zahraničím?

Samozrejme! Svoje vedecké štúdiá som publikoval najmä v časopise Studia Psy-

chologica, ktorý vydávala SAV v anglickom jazyku. Mal som živý kontakt s renomovanými psychofyziológickými pracoviskami v Paríži, Bonne, Berlíne, Hamburgu, Londýne, Toronte a New Yorku, ale rovnako aj v Sofii, Budapešti, Varšave, Moskve či Petrohrade. Zúčastnil som sa na mnohých zahraničných konferenciách a kongresoch.

Dlhé roky ste sa venovali deťom s poruchami sluchu. V čom spočívala vaša práca na tomto poli?

Moja prvá kniha vyšla v roku 1965 a zaujala riaditeľa školy pre nepočujúce deti na Hrdličkovej ulici. Prečítal si, že elektrokožný jav sa dá využiť aj pri objektívnej audiometrii, a oslovil ma, aby som sa pokúsil vyvinúť objektívnu metódu merania sluchu. Od roku 1966 som potom počas dvadsiatich rokov dvakrát do týždňa dochádzal do školy a vyšetřoval tunajších žiakov. Vytvoril som pri tom prototyp novej metódy pod názvom PEDAPS (podmieňovanie elektrodermálneho a pohybového správania) vhodnej na vyšetřenie sluchu detí už od troch rokov. S inžinierom Valterom sme skonštruovali zariadenie, ktoré som dal patentovať a dostal som zaň štátne vyznamenanie. Žiaľ, dnes sa nepoužíva ani nevyrába. Nenašli sa odborníci, ktorí by v našej práci pokračovali. Človek musí byť zapálený, doslova fanatik, nepozerať na pracovný čas. Je smutné, že si nevážime výsledky dlhoročného úsilia.

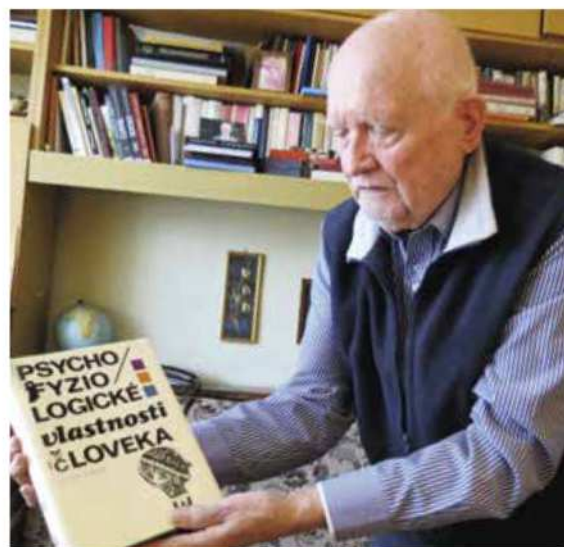
Obráťme teda list a prejdime od práce k ďalším oblastiam vášho záujmu.

Sen z mladosti o režisérskom povolání sa mi nesplnil, no po maturite som sa stal asistentom zvuku v Slovenskej filmovej tvorbe a spolupracoval som s veľkými režisérmi Pavlom Bielikom a Andrejom Lettrichom. Napísal som filmovú poviedku Homo a jeho návrat do raja šimpanzov, ktorá už bola prijatá na sfilmovanie. Žiaľ, prišla do toho okupácia v auguste 1968 a z plánovaného projektu zišlo.

Pred kariérou zvukového majstra som dal neskôr prednosť štúdiu psychológie, no so svetom filmu som nestratil kontakt. Viac než 20 rokov som pôsobil ako odborný poradca pri tvorbe filmov pre deti a mládež. Spolu s režisérmi som vyberal detských hercov a strážil, aby ich správanie vo filme bolo prirodzené.

Napísali ste rad populárno-vedeckých kníh, v ktorých sa venujete širokej škále spoločenských problémov...

Áno, som členom Klubu nezávislých spisovateľov a v poslednom období som takmer každý rok vydal jednu knihu. Čerpám zo svojich poznatkov a životnej praxe,

pozorujem dianie okolo seba a vyjadrujem názory na súčasné problémy. Komunikujem s mnohými významnými ľuďmi. Dopišujem si s Václavom Klausom, vymieňame si svoje publikácie. Súhlasím s jeho tvrdením, že aj keď nastávajú klimatické zmeny, nespôsobuje ich aktivita človeka. Takisto som euroskeptik. S mojím názorom nemusí každý súhlasiť, ale je to presvedčenie, za ktorým si stojím.

Moja posledná kniha Ľudský génus a civilizácia hovorí o otázkach, ktoré si kládli filozofi od antiky až podnes. Odkiaľ sme prišli, aké je naše poslanie na Zemi, či sa dá poznať vesmír, kto je to človek a jeho tvorivý génus... Staré civilizácie časom zanikajú a vznikajú nové, genetický potenciál vytvorí ich však v človeku zostáva.

Často vás charakterizujú ako vedca s dušou umelca. Bolo to tak vo vašom živote vždy?

Nikto ma neučil miešať farbu, držať štetec alebo písať básne. Vzťah k umeniu som zdedil po mame, ktorá aj keď bola jednoduchá žena, mala silný vzťah ku kráse. Vždy keď som mal viac času, venoval som sa niečomu kreatívnemu, nedokážem nič nerobiť. Na povale rodičovského domu v Bojnjej som našiel kufrík s iniciálkami N. O. Boli v ňom farby a maliarske potreby, tie som začal používať pri tvorbe svojich obrazov. Až po rokoch som sa dočítal v novinách, že Puškinova neter Natália Oldenburgová žila v Brodzanoch, kde je v súčasnosti aj Puškinovo múzeum, a mala presne takýto kufrík. Uvedomil som si, že toto vzácne dedičstvo sa dostalo ko mne!

Ďakujem za rozhovor, pán profesor. Prajem vám dobré zdravie a veľa tvorivých síl, aby ste mohli zrealizovať ešte mnohé svoje predsavzatia.

*Zhovárala sa Jana Škutková
Snímky autorka*